

16. Франк С.Л. Ересь утопизма // Квинтэссенция: Филос. Альманах, 1991. – М.: Политиздат, 1992. – С. 378-395.

17. Шмеман Александр, протопресвитер. Церковь и мир в православном сознании // // Православие: pro and contra. – СПб., 2001. – С. 499-514.

18. Элиаде М. Священне і мирське; Міфи, сновидіння і містерії; Мефістофель і андроген; Окультизм, ворожбитство та культурні уподобання / Пер. з нім., фр., англ. Г.Кьорян, В.Сахно. – К.: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. – 591 с.

19. Эшттейн М. Эдипов комплекс советской цивилизации // http://magazines.russ.ru/novyi_mi/2006/1/.

20. Zaehner R.C. Dialectical materialism // The Hutchinson Encyclopedia of Living Faiths / Edited by R.C. Zaehner – Helicon, 1993. – p. 393-407.

Лариса Чорна

●

ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ УКРАЇНИ ХХІ ст. І ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність проблеми філософії освіти в царині педагогічного менеджменту України в умовах глобалізації зумовлена несформованістю серед великої кількості науковців-педагогів сприйняття ключових напрямків розвитку світової філософії освіти та наявністю застарілих догм і установок про те, що нас будуть «використовувати капіталісти», нами будуть «керувати як маріонетками» та інше.

Хоча сьогодні наше повсякденне життя направляє нас до пізнання й навчання. Тому цивілізоване суспільство відчуває потребу в творчому навчанні, підвищенні культурного й наукового рівня життя за допомогою глобального спілкування всіх людей на планеті. Сприяти цьому повинна сфера освіти, суть якої складається у формуванні освітніх центрів відповідно до запитів ХХІ століття. Істотну роль у цьому процесі відіграє глобалізація педагогічного менеджменту і її філософія.

Усе частіше в науковій літературі й у своєму повсякденному житті ми зустрічаємо поняття «менеджмент» і «глобалізація». Більшість науковців схиляється до того, що термін «менеджмент» має американське походження й перекладається як керування, керівництво, уміння справлятися з роботою.

З філософсько-освітньої точки зору, менеджмент - це система планування, організації, мотивації й контролю, необхідна для досягнення цілей наукової спільноти, організації чи об'єднання людей. Як наука менеджмент направляє свою увагу на виявлення умов, при яких загальна робота людей стає ефективнішою й кориснішою.

Особливим складовим елементом менеджменту є педагогічний менеджмент. За визначенням В.В.Крижка та Е.М.Павлютенкова, педагогічний менеджмент - це комплекс принципів, методів, організаційних форм і технологічних прийомів керування процесом освіти, спрямований на підвищення його ефективності. Педагогічний менеджмент формується на дослідницькій базі багатьох наук, але з урахуванням особливостей діяльності школи. Головними у педагогічному менеджменті є економічні та адміністративні методи, а також методи психолого-педагогічного і суспільного впливу.

Термін «глобалізація», на думку одного із авторів американської «Енциклопедії постмодернізму» Вільяма Морера [1], з'явився в науковій літературі наприкінці 1960-х років. Відповідно до його дослідження цей термін увійшов у суспільні науки через географію та соціологію, а в гуманітарні – через антропологію та культурні дослідження.

Однак справжнього розквіту глобалізація досягла в першій половині 1990-х років, коли соціально-економічні зміни почали розглядати під кутом зору глобалістики. Хоча єдиного, загальноприйнятого визначення терміну «глобалізація» дотепер не існує.

Цей термін, як підкреслює Т.С.Кондратьєва - науковий співробітник Центру глобальних і регіональних проблем ІНДСН РАН, Москва, належить до того типу неологізмів, які дуже часто зживають, але досить рідко розтлумачують. У найзагальнішому сенсі цим словом визначають ті серйозні зміни, які відбуваються у світовій системі протягом останніх двох-трьох десятиліть. Але справжнє значення такого поняття, як глобалізація, усе ще залишається досить розпливчастим, і кожний автор, власне кажучи, вкладає в нього свій власний зміст.

Американські дослідники Д.Сміт, Д.Солінжер і С.Топік вважають, що слово глобалізація знайоме кожному, хто читає газети або дивиться телевізійні новини. У мові політичних діячів у всьому світі воно часто звучить як заклинання.

У науковий обіг термін «глобалізація» вперше був уведений відомим американським економістом, фахівцем у галузі організації та керування виробництвом Т.Левіттом. У своїй публікації за 1983 рік в «Гарвард бізнес ревью»[2,23] він позначив цим словом феномен злиття ринків окремих продуктів, вироблених великими транснаціональними корпораціями.

Ширшого значення новому терміну надали в Гарвардській школі бізнесу. Головним популяризатором терміну став консультант цієї школи японець К.Оме, що опублікував у 1990 р. книгу «Світ без кордонів». Вважаючи, що світова економіка визначається взаємозалежністю центрів (США, Японія, ЄС), він стверджував, що економічний націоналізм окремих держав став безглуздом, оскільки роль «сильних акторів» на світовій економічній сцені відтепер грають «глобальні фірми». Саме в цьому, на думку К.Оме, і виражається суть глобалізації [3]. Погляди К.Оме на зміст поняття глобалізація розділяють далеко не всі дослідники, але саме він задав тон для дискусії на цю тему.

Сьогодні таке складне й багатогранне явище, як глобалізація, досліджується багатьма науковими працівниками. Філософи роблять особливий акцент на дослідженні універсалізації людських цінностей. Соціологи й культурологи уважно аналізують проблеми, пов'язані із впливом універсалізації культури на спосіб життя людей у різних країнах і регіонах.

Що ж стосується педагогів, головним чином керівників педагогічних колективів, педагогічних менеджерів, то, власне, ідеї глобалізації вони можуть і повинні використати собі на благо. Адже глобалізація підсилює взаємозв'язок між менеджерами-педагогами різних країн світу. При цьому відбувається взаємопроникнення ідей, як ефективно управляти навчальним закладом. Хоча деякі керівники педагогічних колективів вважають глобалізацію проявом кризи національного педагогічного менеджменту. При цьому концепції взаємопроникнення педагогічного менеджменту протиставляється концепція збереження «чистоти національного педагогічного менеджменту». Цей напрямок не враховує об'єктивних процесів еволюції світової педагогічної думки. Адже педагогіка багатьох країн і народів розвивалася й розвивається на основі західноєвропейських культурних принципів і традицій. Ці процеси відбувалися в Росії й Україні в часи СРСР.

Розпад Союзу привів до руйнування єдиного науково-інформаційного простору в багатьох наукових сферах, у тому числі й у педагогічному менеджменті. Тією чи іншою мірою це справедливо також щодо інших союзних республік, котрі отримали статус незалежних держав. Але український приклад, мабуть, найпоказовіший. Адже Україна географічно перебуває у центрі Європи й повинна стати мостом, що з'єднає кращі ідеї педагогічного менеджменту Заходу та Сходу. І цього не варто боятися, адже суперництво ідеологій, що визначало кордони в системі «холодної війни», втратило свою колишню значимість. Очевидне цьому свідчення - ліквідація Берлінської стіни й об'єднання Німеччини, створення та розширення Євросоюзу на Схід. Більше того, прийняття у НАТО колишніх союзників-сателітів Радянського Союзу - Польщі, Угорщини та Чехословаччини, що відбулося ще в 1999 році, свідчить про глобалізацію слов'ян.

Для вивчення багатьох тем педагогічного менеджменту з української проблематики досліджень українських науковців явно недостатньо. Більшість же науково-дослідних

центрів Європи, Америки й Росії вже знайомі з цими проблемами й мають концепції по їхньому вирішенню. Головне в цьому процесі глобалізації, щоб у міру розширення спілкування й тематики досліджень педагогічного менеджменту жодна зі сторін не прагнула брати на себе координаційні функції, нав'язувати іншим свої ідеї й контролювати їх виконання. При цьому всі дослідницькі центри повинні взаємодіяти й обмінюватися інформацією у міру необхідності. Адже ми сьогодні зміни в ідеологічних межах не тлумачимо як триумф Заходу або капіталізму. Як ідеологи ми намагаємося осмислити й проаналізувати західний досвід і взяти, якщо потрібно, у них краще. Зараз цілком реально можна виділити провідні світові центри, котрі працюють над проблемою педагогічного менеджменту, й визначити контури кордонів для нашої держави в педагогічній, релігійній і морально-етичній сферах. Україну в даному контексті, як відзначає В.Бєбик, цікавить ще один аспект глобалізації – освітньо-науковий. Фахівці одноставні: без глибокої сутнісної модернізації освітньої сфери суспільства на основі нових інформаційно-комунікаційних технологій, що докорінно змінюють суспільне життя, глобалізація як така залишиться предметом дискусій «просунутих» інтелектуалів і не торкнеться глибинних процесів на рівні кардинальних суспільних трансформацій. Ми вважаємо, що глобальна освіта є сукупністю загальнолюдських і професійних знань та технологій їх використання в суспільній практиці з метою гармонізації суспільних відносин і якнайповнішого задоволення потреб:

а) глобальних, цивілізаційно-територіальних, державно-національних, регіональних і локальних;

б) суспільних, групових та індивідуальних.

Отже, систему освіти глобального суспільства можна розглядати як інтегральну сукупність освітніх структур, освітніх відносин, освітньої свідомості та діяльності, що забезпечує відтворення і розвиток інтелектуального потенціалу глобального (планетарного) суспільства на всіх рівнях управління [4].

Слід зазначити, що ми не тільки хочемо «навчитися» або «взяти» у світового співтовариства розробки, пов'язані з педагогічним менеджментом. Ми хочемо запропонувати й свої дослідження у цій галузі, співпрацювати, рухаючись до свого включення в глобалізацію. Це усуне непорозуміння у відносинах між країнами, дозволить налагодити співробітництво, приплив технологій і, можливо, фінансову стабільність дослідницьких центрів. Реалізувати це можна було б, володіючи більшим запасом часу, але ми сьогодні повинні наздоганяти розвинуті країни з високими науковими технологіями, хоча дуже часто ці технології створені колишніми нашими «радянськими» науковцями-емігрантами. По суті, структура освітнього процесу, як відзначає К.В.Корсак, досить повно характеризує функції системи освіти суспільства. Якщо ця система націлена на модернізацію, це свідчить про її здатність до застосування. У протилежному випадку йдеться про освітню стагнацію і регрес. Україна, перебуваючи у складі Радянського Союзу, пережила і піднесення – 50-60-і роки, і стагнацію – 90-і роки, коли за загальною чисельністю молоді з вищою освітою посіла 50-е місце у світі, поступившись не тільки високорозвиненим країнам, а й багатьом країнам, що розвиваються [5].

Необхідність у взаємовідносинах між науковою громадськістю викликана тим, що процвітаючі країни втримують інтелектуальну ренту, що виникла при впровадженні інновацій, і витягають прибуток, що використовується для фінансування нових розробок.

Щодо глобалізації східнослов'янських етносів слід зазначити, що їхнє формування ще не завершилося. А глобальний діалог між ними, підкріплений науковими дослідженнями, зробить на цей процес найбезпосередніший вплив. Хоча говорити про існування на початку XXI століття триєдиного російсько-українсько-білоруського народу, як це часом робиться в деяких засобах масової інформації, – очевидний анахронізм. При цьому не треба нігілістично ставитися до всього, що було зроблено щодо філософії педагогічного менеджменту в радянський період. На користь цього періоду і його педагогічних розробок свідчать різноманітні дослідження світових центрів менеджменту,

що дозволяють судити про розвиток філософії педагогічного менеджменту в радянський період. Не можна дистанціюватися від минулого, від інших слов'янських країн, разом з ними потрібно йти в європейське співробітництво і світову цивілізацію.

Джерела та література:

1. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Чарльза Е. Віквіста та Віктора Е. Тейлора. – К., 2003.
2. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика. /В.М.Бєбик, С.О.Шергін, Л.О.Дегтерьова. – К.,2006. – 208 с.
3. Ohmae K. The Bordless World: Power and Strategy in the Interlinked Economy. – Fontana, 1990.
4. Бєбик В. Освіта у глобальному суспільстві: проблеми і перспективи //Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти. – К., 2004.
5. Корсак К.В. В XXI век с новой парадигмой национального образования //Персонал. 2000. – №1. – С. 66-72.

Наталія Доній

●

МАНДРУВАННЯ ЯК СИТУАЦІЯ РОЗРИВУ З „НУДЬГОЮ ПОВСЯКДЕННОСТІ” ПОСТМОДЕРНУ

У статті автор розглядає сутність сучасних мандрів як метафори сучасного дискурсу, що дозволяє людині вийти за межі повсякденного, поринувши в простір іншої за забарвленістю чуттєвої сфери, що подібна до світу свята. Автор зазначає, що вдовольняючи потребу у святковості, людина занурюється у щось незвичне і звертається або до мистецтва, або вдається до мандрів, тому головне завдання будь-якого сучасного ініціатора подорожування схоже із завданнями, які стоять перед митцем, а саме: знайти привабливий матеріал, котрий обов'язково зацікавить, схвилює та „зачепить” мандрівника, викличе в нього стенічні почуття та пробудить елітарно-культурний ідеал творчої особистості (Homo faber).

Постановка проблеми. Одне й те ж явище при різних часових і просторових вимірах, обставинах і змінах може потрапити до ракурсу наукового та дослідницького інтересу або, навпаки, зникнути. Це сповна стосується розгляду з позиції естетичного реальності. Естетика формально ніколи не відсторонювалася від реальної дійсності. Її предметом було не тільки мистецтво, але й усе естетичне багатство людської екзистенції. Але, якщо мистецтво в центрі уваги естетики було завжди, то естетика дійсності чи утилітарна естетика донедавна фактично була „terra incognita”, незважаючи на те, що найбільший прояв діалектика естетичного має у колізії ідеального та реального, коли естетичне доповнює досвід індивіда іншими вимірами простору і часу. Через те, що постмодерністська теорія вийшла за рамки „чистих” філософських міркувань і являє собою скоріше тенденцію, своєрідну квазіфілософію в культурній свідомості, для більшості постмодерних естетичних досліджень (aesthetics) характерною стає специфічність об'єкта дослідження, що „зумовлена чуттєвим контактом людини зі світом і гедоністичною забарвленістю рецепцій” [6, с. 51], тому й „білі плями” естетики дійсності поступово отримують свій колір.

Сучасна естетика, поступово перетворюючись на метаететику, змінивши шаблонну категоріальну парадигму, спрямувала увагу на побутування естетичної свідомості. Саме завдячуючи динамічним тенденціям у постмодерній естетичній свідомості, об'єктом прискіпливої уваги з боку дослідників стала повсякденність. Повсякденність, реальне життя – це речі, що оточують нас, це наші звички, наша поведінка, це той світ, у якому банальності, перетікаючи одна в одну, створюють нові світи. Втім, буденне життя майже завжди для людини одноманітне, невиразне, таке, що спричиняє стан меланхолії, нудьгування. На протигагу буденності